

Grey Scale #13

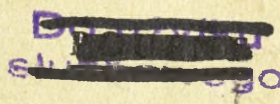
A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH
KATEDRA SZTUKI OPERACYJNEJ

ASG WP wewn. 3880/85

JAWNE

Egz. Nr.....

Płk dr Karol KRASOWSKI
Ppłk dypl. Józef BODZIONY

MANEWR WE WSPÓŁCZESNYCH OPERACJACH

Skrypt

 47510

WARSZAWA

1985

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH
KATEDRA SZTUKI OPERACYJNEJ

ASG WP wewn. 3880/85

JAWNE

~~XXXXXXXXXX~~
~~XXXXXXXXXX~~

Egz. Nr.....

Płk dr Karol KRASOWSKI
Płk dypl. Józef BODZIONY

MANEWR WE WSPÓŁCZESNYCH OPERACJACH

Skrypt

~~XXXXXXXXXX~~ 47510

WARSZAWA

1985

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH - KATEDRA SZTUKI OPERACYJNEJ

PRZEKLASYFIKOWANO

Protokół Nr 54305

JAWNE

ASG WP wewn. 3880/85

PRZEKLASYFIKOWANO
Protokół Nr 12657

~~SECRET~~
Egz. nr ...

Płk dr Karol KRASOWSKI

Ppłk dypl. Józef BODZIONY

MANEWR WE WSPÓŁCZESNYCH OPERACJACH

Skrypt

WARSZAWA

1985 r.

SPIS TREŚCI

str

1. Istota i cel manewru we współczesnych operacjach.....
2. Rodzaje manewru we współczesnych operacjach
3. Manewr w operacji zaczepnej
4. Manewr w operacji obronnej
5. Manewr w bitwie spotkaniowej
6. Manewr ogniem
7. Manewr wojsk lotniczych
8. Manewr rodzajów wojsk, manewr tyłów oraz inne rodzaje
manewru

Załączniki

1. Przykład oskrzydlenia
2. Przykład obejścia
3. Przykład połączenia oskrzydlenia z obejściem

1. Istota i cel manewru we współczesnych operacjach

Doświadczenia drugiej wojny światowej i późniejszych lokalnych konfliktów zbrojnych potwierdzają, iż jednym z ważnych czynników, od którego zależy powodzenie w walce, bitwie czy operacji jest dobrze przygotowany, w odpowiednim czasie i szybko zrealizowany manewr. Znaczenie i rola manewru w przebiegu oraz rezultatach bitwy i operacji były uznane już bardzo dawno. Mistrzowski manewr wojskami, ogniem artylerii, lotnictwem oraz innymi siłami i środkami nierzadko przesądzał o osiągnięciu celu bitwy i operacji, nawet wtedy, gdy inne działania nie mogły już przyczynić się do powodzenia.

W okresie powojennym, współczesne wojska wyposażone w broń raketowo-jądrową, nowe generacje broni konwencjonalnej o wysokiej sile rażenia, zwiększonym zasięgu i szybkim działaniu oraz sprzęt bojowy o doskonałych walorach technicznych i manewrowych, o wielokrotnie zwiększonych możliwościach w istotny sposób podniosły znaczenie manewru, nadały mu nową jakość i wzbogaciły o nowe treści. Aktualnie za główny element manewru należy uznać przede wszystkim uderzenie bronią jądrową, uderzenia ogniowe, możliwość ich przenoszenia na nowe obiekty /manewr ogniem/ oraz szybkie wykorzystanie przez wojska skutków ogniowego oddziaływania.

Szczególny wpływ na rozwój manewru oraz szerokie jego stosowanie wywarły wzrost siły ognia i możliwości ruchu wojsk bezpośrednio na polu bitwy, jak również możliwości szybkiego przerzutu^{1/} sił i środków znajdujących się poza bezpośrednim rejonem działania.

Podstawową ideą manewru było i jest dążenie do zdobycia dla własnych wojsk korzystniejszych warunków do skuteczniejszego działania, oraz narzucenia nieprzyjacielowi własnej woli i sposobów działania, a także do postawienia go w niekorzystnej sytuacji, aby bitwę rozstrzygnąć na swoją korzyść przy najmniejszym wysiłku i najmniejszych stratach własnych. Przez umiejętnie wykonany manewr można spotęgować siłę uderzenia, zaskoczyć nieprzyjaciela, uzyskać nad nim przewagę w określonym miejscu i czasie. Ponadto manewr można stosować również wtedy, gdy istnieje konieczność uniknięcia obezwładnienia lub zniszczenia, wyprowadzając określone siły w inne rejony w celu ich skuteczniejszego użycia w dogodniejszych warunkach i w innym czasie. W wielu przypadkach manewr wojskami był i będzie stosowany w celu wprowadzenia nieprzyjaciela w błąd co do faktycznego, najczęściej kierunku głównego uderzenia /głównego wysiłku/. Manewr więc służy jako środek do uzyskania powodzenia w rozbiciu określonych sił nieprzyjaciela, uniknięcia rozbicia lub zniszczenia uderzeniowymi siłami nieprzyjaciela.

1/ Trakcja mechaniczna oraz lotnictwo i śmigłowce transportowe.

Manewr jest jedną z głównych zasad sztuki wojennej i polega na zorganizowaniu ruchu wojsk lądowych i lotniczych oraz marynarki wojennej, w celu stworzenia korzystniejszego położenia w stosunku do nieprzyjaciela dla przeprowadzenia walki /bitwy/, operacji, spotęgowania siły uderzenia w toku walki /bitwy/, operacji, dokonania ześrodkowania wojsk w określonym miejscu i czasie oraz wykonania zaskakującego uderzenia na nieprzyjaciela, odparcia jego uderzenia lub uchylenia się przed uderzeniem, by zyskać na czasie i przestrzeni^{2/}. Rodzaj manewru wynika z zamiaru rozegrania walki /bitwy/ lub operacji. Zależnie od celu i kierunku manewru w stosunku do nieprzyjaciela rozróżnia się manewr skrzydłowy /oskrzydlający/ i manewr odwrotowy. Manewr skrzydłowy wykonywany na oba skrzydła nieprzyjaciela jest nazywany manewrem okrążającym. Ze względu na skalę przedsięwzięć oraz ilość sił i środków biorących udział w manewrze rozróżnia się manewr taktyczny, manewr operacyjny^{3/} i manewr strategiczny. Ponadto wyróżnia się między innymi następujące manewry: lotniczy, ogniowy, pionowy, pozorny, przeciwjądrowy, sprzętem, tyłów, uderzeniami rakiet, przeciwartyleryjski, przeciwlotniczy i inne.

Ogólnym celem manewru jest zmiana położenia wojsk /środków materiałowo-technicznego zabezpieczenia/ lub rejonu /obiektu, celu/ ogniowego oddziaływania, dokonana zgodnie z zamiarem właściwego dowódcy, zapewniająca wykonanie określonego zadania kosztem najmniejszych strat i zniszczeń lub stwarzająca możliwości /warunki/ uchylenia się od ognia i uderzeń nieprzyjaciela.

Z celu ogólnego, w zależności od sytuacji taktyczno-operacyjnej lub operacyjno-strategicznego i celu operacji oraz konkretnych zadań, mogą wynikać cele szczegółowe, stosownie do zaistniałej sytuacji. W każdym jednak przypadku, decydując się na wykonanie określonego manewru, należy wszechstronnie rozpatrzyć jego adekwatność i celowość wykonania.

Pojawienie się broni jądrowej uwarunkowało nowe cele manewru, zawarte w zdecydowanym wysunięciu wojsk w rejony jej zastosowania dla wykorzystania skutków własnych uderzeń jądrowych, a przede wszystkim wykorzystania luk w obronie nieprzyjaciela lub zamknięcia ich we własnej obronie.

2/ Jest to definicja według "Leksykonu Wiedzy Wojskowej". Słownik podstawowych terminów wojskowych, wydawnictwo Sztabu Gen. sygn. 815/77 nieco inaczej ujmuje definicję manewru, a mianowicie: "Manewr" zorganizowany ruch sił i środków w celu zajęcia jak najdogodniejszego położenia w stosunku do nieprzyjaciela i stworzenia warunków do skutecznego działania. Manewr dzieli się w zależności od kierunku wykonania manewru w stosunku do usytuowania nieprzyjaciela na czołowy, skrzydłowy i odwrotowy".

3/ Literatura wojskowa rozróżnia jeszcze manewr operacyjno-strategiczny /Słownik podstawowych terminów wojskowych; Leksykon Wiedzy Wojskowej/.

w szybkim wyprowadzeniu wojsk z rejonów poddanych uderzeniom jądrowym nieprzyjaciela. W związku z tym znacznie wzrosła rola manewru wojskami, stosowanego nie tylko w celu zajęcia dogodnego położenia w stosunku do nieprzyjaciela, ale przede wszystkim dla szybkiego wykorzystania rezultatów własnych uderzeń jądrowych i innych współczesnych środków rażenia.

U podstaw manewru wojskami w walce /bitwie/, operacji leży zdecydowane i skryte ich przerzucenie, pozwalające im na zajęcie takiego położenia, które umożliwi im w krótkim czasie osiągnąć cele walki /bitwy/, operacji mniejszymi siłami i z dobrymi rezultatami.

2. Rodzaje manewru we współczesnych operacjach

W zależności od celu i zadania oraz ilości sił i środków biorących udział w manewrze dzielimy go na taktyczny, operacyjny i strategiczny.

"Manewr taktyczny, jest to zorganizowany i celowy ruch pododdziałów, oddziałów, związków taktycznych, wykonywany w krótkim czasie dla zajęcia korzystnego położenia w stosunku do nieprzyjaciela, umożliwiającego realizację określonego celu taktycznego. Może być organizowany podczas przygotowania działań i w czasie walki zgodnie z decyzją dowódcy oddziału, związku taktycznego. Manewr taktyczny wykonuje się w celu: rozwinięcia powodzenia na określonym kierunku; przeniesienia wysiłku wojsk prowadzących walkę z jednego kierunku na drugi; obejścia węzłów oporu nieprzyjaciela i wyjście na skrzydła lub tyły broniących się oddziałów; wykonania obejścia przez trudne do przekroczenia odcinki terenu w celu zaskoczenia nieprzyjaciela; wyprowadzenia wojsk spod uderzenia w celu zajęcia nowej, bardziej dogodnej pozycji; stoczenia boju spotkaniowego z podchodzącymi odwodami nieprzyjaciela itp. Na współczesnym polu walki manewr taktyczny jest przeważnie elementem manewru operacyjnego"^{4/}.

"Manewr operacyjny, jest to zorganizowane i celowe przemieszczenie całości lub części związku operacyjnego na kierunku strategicznym lub operacyjnym. Manewr operacyjny wykonuje się w celu zajęcia przez związek operacyjny korzystnego położenia w stosunku do odpowiedniego zgrupowania nieprzyjaciela zapewniającego rozegrania z nim zwycięskiej bitwy, a zwłaszcza utworzenia nowego operacyjnego zgrupowania uderzeniowego, rozwinięcia powodzenia operacyjnego, przeprowadzenie operacji na innym kierunku, stoczenie bitwy spotkaniowej itp. Może on być wykonywany podczas operacyjnego rozwijania związku operacyjnego, w toku działań zaczepnych lub obronnych. Manewr operacyjny może często stanowić integralną część manewru strategicznego"^{5/}.

4/ Leksykon wiedzy wojskowej, wyd. MON 1979 r., s.210

5/ Leksykon wiedzy wojskowej, wyd. MON 1979 r., s.209

"Manewr strategiczny, jest to zorganizowane przemieszczenie wielkich zgrupowań wojsk /związków operacyjnych/ lub jednostek raketowych przeznaczenia strategiczno-operacyjnego na teatrze działań wojennych lub teatrze wojny. Wykonuje się go w ramach przygotowywanej lub prowadzonej operacji strategicznej lub wojny, w celu zajęcia korzystnego położenia w stosunku do rozwijającego się lub walczącego zgrupowania wojsk nieprzyjaciela dla podjęcia z nim skutecznej walki zbrojnej bądź też stworzenia odpowiedniego zgrupowania uderzeniowego, zapewniającego przejęcie inicjatywy strategicznej w działaniach wojennych. Manewr strategiczny jest wykonywany zgodnie z zamiarem naczelnego dowództwa"^{6/}.

Do zasadniczych rodzajów manewru zalicza się: oskrzydlenie, obejście, odwrót oraz połączenie oskrzydlenia z obejściem.

"Oskrzydlenie polega na ogniowym i taktycznym współdziałaniu wojsk nacierających od czoła z równoczesnym wykonaniem głównymi siłami uderzenia na skrzydła i tyły określonego zgrupowania wojsk nieprzyjaciela"^{7/}.

Przykład oskrzydlenia przedstawia - załącznik nr 1.

"Obejście polega na wykonaniu uderzenia na głębokie tyły i skrzydła określonego zgrupowania nieprzyjaciela w taktycznym współdziałaniu z wojskami nacierającymi od czoła, a niekiedy z taktycznym desantem powietrznym lub oddziałami operacyjnych grup manewrowych"^{8/}.

Przykład obejścia przedstawia - załącznik nr 2.

Podczas stosowania manewru obejścia na kierunku nadmorskim, oprócz desantów powietrznych /śmigłowcowych/ mogą być stosowane również desanty morskie. W realizacji manewru oskrzydlenia i obejścia coraz większą rolę może odgrywać "szturm powietrzny" za pomocą śmigłowców. Oskrzydlenie i obejście mogą być realizowane jednostronnie lub dwustronnie i znajdują najczęściej zastosowanie w operacji zaczepnej. Należy przy tym nadmienić iż we współczesnych warunkach różnica pomiędzy oskrzydleniem i obejściem jest coraz mniejsza, i nadal będzie maleć"^{9/}.

Przykład połączenia oskrzydlenia z obejściem przedstawia - załącznik nr 3.

"Manewr odwrotowy, jest to zorganizowany ruch wojsk od frontu do tyłu, stosowany w celu uchylecia się przed uderzeniem przeważających sił nieprzyjaciela. Zachowania sił własnych, a także postawienie ich w korzystniejszym położeniu w stosunku do nieprzyjaciela. Manewr odwrotowy może być stosowany podczas walki lub operacji obronnej, a wykonać go można za zgodą wyższego przełożonego"^{10/}.

6/ Tamże str. 210.

7/ Regulamin walki dywizja, brygada, pułk. Wyd. GZSzB. ASG WP 1984, str. 21.

8/ Tamże, str. 22

9/ Ze względu na zasięg środków rażenia, działanie na kierunkach, otwarte skrzydła i inne.

10/ Leksykon Wiedzy Wojskowej, wyd. MON 1979 r, str. 208

3. Manewr w operacji zaczepnej

Przeprowadzenie manewru jest częścią składową każdej operacji. Zwykle już w stanie zagrożenia wojennego lub z chwilą wybuchu wojny zachodzi konieczność przeprowadzenia manewru siłami i środkami do określonych rejonów alarmowych lub wyjściowych. Polegać to będzie na sprawnym i szybkim opuszczeniu przez wojska stałych garnizonów i zajęciu określonych rejonów, zgodnie z planem osiągnięcia wyższych stanów gotowości bojowej lub planami operacyjnymi^{11/}, a także na ustaleniach właściwych dowódców, stosownie do zaistniałej sytuacji. Może zaistnieć taka konieczność, że poszczególne jednostki będą dokonywały manewru bezpośrednio z garnizonów w celu wyjścia na drogi marszu do przegrupowania do rejonów poprawionej dyslokacji lub rejonów wyjściowych. Manewr siłami i środkami w tym okresie będzie wyjątkowo trudny i skomplikowany, ale dzięki niemu będzie możliwe uniknięcie uderzeń nieprzyjaciela i zajęcie w stosunku do niego dogodnego położenia, a tym samym stworzenie warunków do skutecznego działania w ramach operacyjnego rozwinięcia wojsk. Może to wywrzeć decydujący wpływ na możliwości i charakter użycia tych oddziałów i związków taktycznych w przyszłej operacji.

Podczas przegrupowania wojsk do rejonów wyjściowych do operacji może zaistnieć konieczność zastosowania manewru w celu obejścia rejonów /stref/ zniszczeń i skażeń lub też obejścia ognisk walki. Będzie to miało miejsce, jeżeli nieprzyjaciel wysadzi na drogach marszu desant powietrzny. Zaistnieje wtedy potrzeba skierowania określonych sił i środków do zniszczenia nieprzyjaciela, skierowania całego związku operacyjnego^{12/} lub poszczególnych związków taktycznych na inny kierunek niż uprzednio planowano.

W warunkach prowadzenia działań z użyciem broni masowego rażenia zgrupowanie uderzeniowe armii już na początku operacji powinno dążyć do maksymalnego wykorzystania rezultatów uderzeń jądrowych. Manewr związkami taktycznymi i operacyjnymi oraz rodzajami wojsk polegał będzie na wy-

11/ Chodzi tu przede wszystkim o jednostki dyslokowane w pobliżu granicy państwowej /rubieży starcia walczących stron/, a zwłaszcza jednostki osłonowe, które już w okresie zagrożenia wojennego mogą zajmować rejon-y zgodnie z planami operacyjnymi.

12/ W ćwiczeniu "LATO-74" 3 Front zgodnie z planem miał przejść do operacji zaczepnej na jutlandzkim i północno nadmorskim kierunku operacyjnym, a w wyniku wytworzonej sytuacji po dojściu czołowych związków taktycznych do ODRY został skierowany na berlińsko-ruhrscki kierunek operacyjnym, w związku z czym musiał dokonać manewru w kierunku pld.-zach. Przy czym armie pierwszego rzutu operacyjnego musiały skierować część sił do likwidacji desantu powietrznego nieprzyjaciela na ODRZE.

korzystaniu skutków uderzeń jądrowych dla rozbicia określonego zgrupowania nieprzyjaciela i osiągnięcia celu operacji przy najmniejszych stratach własnych. Uwzględniając zdecydowany charakter współczesnych operacji prowadzonych w szerokich pasach, na dużą głębokość oraz w szybkim tempie, często zachodzić będzie konieczność dokonywania dobrze zorganizowanego skrytego i szybkiego manewru siłami i środkami. Celem tego manewru będzie wprowadzenie w błąd nieprzyjaciela, co do miejsca, czasu i kierunku, potęgowania uderzenia, przemieszczenia wysiłku działań w jego przestrzeń operacyjną, okrążenia i zniszczenia określonych zgrupowań nieprzyjaciela, a także uprzedzenia go w działaniach.

W sytuacji, kiedy nieprzyjaciel będzie się bronił na szerokim froncie i brak będzie otwartych skrzydeł, operacja zaczepna może się rozpocząć od przełamania obrony nieprzyjaciela, bądź też dla rozcięcia jego wojsk na części i tym samym stworzenia warunków do zastosowania manewru, zwłaszcza oskrzydlenia i obejścia.

Biorąc pod uwagę możliwości aktywnego oddziaływania nieprzyjaciela na lądzie i w powietrzu oraz zorganizowania przez niego skutecznego przeciwdziałania na kierunku głównego uderzenia naszych wojsk, może zaistnieć konieczność przeniesienia uderzenia wojsk z jednego kierunku na drugi. Takie manewry były stosowane już w minionych wojnach, a zwłaszcza w drugiej wojnie światowej.

W niektórych sytuacjach taktyczno-operacyjnych przeniesienie kierunku głównego uderzenia, może być stosowane w celu uniknięcia strat od spodziewanych uderzeń nieprzyjaciela, z tym, że przeniesienie uderzenia z jednego kierunku na inny nie może być dowolne lub przypadkowe, lecz głęboko przemyślane. Każdy manewr sił i środków związany ze zmianą kierunku uderzenia /działania/ powinien być podporządkowany zamiarowi realizacji postawionych zadań i osiągnięciu celów operacji.

Uwzględniając powyższe rozważania, taki manewr^{13/} należałoby przewidywać i planować przed rozpoczęciem operacji zaczepnej, a w toku operacji, w zależności od rozwijającej się sytuacji taktyczno-operacyjnej, dokonywać potrzebnych zmian.

Możliwości współczesnego lotnictwa transportowego oraz możliwości użycia śmigłowców w walce i operacji stwarzają dogodne warunki do stosowania manewru powietrznego do wysadzenia desantów powietrznych na tyłach nieprzyjaciela. Tego typu manewr nazywamy również manewrem pionowym lub manewrem w trzecim wymiarze. Będzie on najczęściej stosowany w ścisłym powiązaniu z manewrem na lądzie, a niekiedy i z manewrem na morzu. Transport lotniczy może być również wykorzystywany w celu wykonania manewru

13/ Chodzi o przeniesienie kierunku głównego uderzenia

wojsk drogą powietrzną na inne kierunki lub z głębi kraju do frontu oraz manewru środkami materiałowymi i technicznymi. Rola manewru powietrznego stale wzrasta i wywiera coraz większy wpływ na sposoby realizacji celu bitwy i operacji.

Doświadczenia wojenne świadczą, iż w toku operacji manewr siłami i środkami należy łączyć z ogniem artylerii, uderzeniem wojsk raketowych, lotnictwa i śmigłowców bojowych, a także z uderzeniem środków walki radioelektronicznej. Jedność składników bitwy: ognia, uderzenia i manewru jest szczególnie ważna podczas operacji, dlatego, że rozbitcia i zniszczenia nieprzyjaciela dokonuje się w ostatecznym rachunku ogniem i uderzeniem, a manewr wojskami stwarza do tego korzystne warunki. Dlatego podczas organizacji manewru należy szczególną uwagę zwrócić na określenie przedsięwzięć w zakresie ogniowego porażenia nieprzyjaciela siłami i środkami zarówno przez szczebel organizujący, jak też i realizujący manewr.

Istotnym wymogiem w zakresie zabezpieczenia manewru, dokonywanego w toku operacji zaczepnej, należy uważać skuteczne porażenie przede wszystkim tych sił i środków, które nieprzyjaciel może w pierwszej kolejności użyć do pokrzyżowania manewru naszych wojsk, a mianowicie: środków przenoszenia broni jądrowej, lotnictwa, śmigłowców bojowych, artylerii, a także odwodów.

Wielką rolę we współczesnych operacjach zaczepnych odgrywa gotowość oddziałów i związków taktycznych do manewru w warunkach zastosowania przez nieprzyjaciela broni masowego rażenia i środków zdalnego minowania terenu. Szczególne znaczenie przy tym posiada gotowość i umiejętność oddziałów i związków taktycznych do sprawnego wyjścia z rejonów zagrożonych lub poddanych uderzeniom jądrowym i minowaniu oraz szybkiego znalezienia dróg obejścia pól minowych i odcinków skażonych. W przypadku niemożliwości obejścia pola minowego i odcinków skażonych należy je pokonywać. We właściwym czasie i szybko przeprowadzony manewr w danej sytuacji może się stać podstawowym sposobem obniżenia strat w sile żywej i technice bojowej.

Podczas dokonywania manewru decydujące znaczenie posiada działanie, które zapewnia osiągnięcie skrytego przesunięcia wojsk i gwałtowne zaskoczenie nieprzyjaciela. Szczególną rolę odgrywają działania manewrowe w miastach i rejonach zurbanizowanych. Obejście i oskrzydlenie w tych działaniach stają się decydującym warunkiem powodzenia.

4. Manewr w operacji obronnej

Doświadczenia drugiej wojny światowej wykazały, że manewr siłami i środkami wykonany we właściwym czasie był podstawowym czynnikiem osią-

gnięcia powodzenia w operacjach obronnych. Tendencja zwiększania ruchliwości wojsk, a zwłaszcza zwiększenia w ich składzie czołgów i bojowych wozów piechoty, uwarunkowała wzrost aktywności obrony i rozszerzenie skali manewru w toku bitwy obronnej.

Głównym celem manewru w operacji obronnej jest zniwelowanie przewagi nieprzyjaciela, zajęcie bardziej dogodnego położenia i tym samym zapewnienie warunków do odparcia uderzenia nieprzyjaciela, niedopuszczenie do rozszerzenia wylomu w stronę skrzydeł i przeniesienia jego wysiłku w głąb ugrupowania operacyjnego obrońcy. Konieczność manewru w operacji obronnej uwarunkowana jest tym, że do chwili natarcia nieprzyjaciela trudno jest określić jego siły, czas i miejsce wykonania głównego uderzenia, a obrońcy nie zawsze będą silni tam, gdzie nieprzyjaciel ześrodkuje swoje główne siły. Pozostanie więc potrzeba przeprowadzenia manewru części sił i środków już w toku bitwy obronnej.

W operacji obronnej możliwość stosowania różnorodnych form i sposobów manewru jest znaczna, a mianowicie; manewr ogniem; manewr siłami i środkami, zwłaszcza z nie atakowanych kierunków na zagrożone; manewr drugimi rzutami i odwodami; manewr przed przedni skraj obrony; manewr siłami i środkami z zajmowanych pozycji /rejonu/, aby uniknąć strat od ognia i uderzeń nieprzyjaciela. Jednak najczęściej będzie to manewr siłami i środkami wzdłuż frontu oraz z głębi do przodu. W bitwie z nieprzyjacielem, który się włamał w naszą obronę mogą być stosowane również manewry skrzydłowe, to jest oskrzydlenie i obejście. Nie należy również wykluczyć, takiej wymuszonej i złożonej dla obrońcy ewentualności, jak manewr odwrotowy. Złożoność jego polega przede wszystkim na tym, iż skład osobowy wycofujących się wojsk doznaje, jak wykazują doświadczenia wojenne, wielkiego psychologicznego obciążenia. Dlatego odwrót zawsze wymaga szczególnie dokładnego przygotowania w zakresie bojowego i moralno-psychologicznego zabezpieczenia.

Manewru w operacji obronnej dokonuje się w sytuacji kryzysowej i w bardzo ograniczonym czasie. Nierzadko będzie wymagał dużego ryzyka. Dokonuje się go zazwyczaj drugimi rzutami i odwodami, w tej liczbie odwodami przeciwpancernymi i oddziałami zaporowymi, dla których zawczasu przygotowuje się odpowiednie rubieże do rozwinięcia, do przeciwuderzenia, rubieże ogniowe i rubieże minowania, a także drogi marszu do nich. Te ustalenia stanowią podstawę manewru w toku operacji obronnej. Jednak do manewru sił i środków wzdłuż frontu, z jednego odcinka /kierunku/ na drugi, a także do wycofania się do tyłu powinny być przygotowane również związki taktyczne pierwszego rzutu operacyjnego.

Manewr siłami i środkami wykonany w porę, a przede wszystkim ogniem w bitwie obronnej może zabezpieczyć odparcie uderzenia nawet wielokro-

tnie przeważających sił nieprzyjaciela. Sztuka przygotowania i wykonania manewru w operacji obronnej polega na tym, że posiadając znacznie mniej siły i środków w porównaniu z nieprzyjacielem, szczególnie na kierunku jego głównego uderzenia, broniące się związki taktyczne i operacyjne mogą stworzyć, /drogą szybkiego manewru wojskami oraz ogniem artylerii, wojsk raketowych, lotnictwa i śmigłowców bojowych/, niezbędną przewagę w określonym miejscu i czasie, w porę zorganizować przeciwdziałanie i wykonać uzgodnione skuteczne uderzenie wszystkimi dysponowanymi siłami i środkami.

Stale wzrastającą ruchliwość wojsk jeszcze bardziej skomplikowało zwiększenie wymagań do przygotowania i wykonania manewru we współczesnej operacji obronnej. Do ważniejszych z tych wymagań należą: zgodność decyzji o operacji obronnej z powstałą sytuacją taktyczno-operacyjną; prostota zamiaru; wyznaczenie dostatecznej ilości sił i środków dla jej prowadzenia; ścisłe współdziałanie wszystkich uczestniczących w manewrze i zabezpieczeniu sił i środków; skrytość przygotowania, zaskoczenie i szybkość wykonania; ciągłe dowodzenie.

5. Manewr w bitwie spotkaniowej

Konieczność prowadzenia bitwy spotkaniowej może wystąpić zarówno w operacji zaczepnej, jak i obronnej. Właściwości bitwy spotkaniowej sprzyjają stosowaniu różnorodnych rodzajów manewru. Głównym celem manewru będzie stworzenie w odpowiednim miejscu i we właściwym czasie wymaganej przewagi /ognia lub sił/, zapewniającej uchwycenie inicjatywy i rozbitcie zasadniczych sił nieprzyjaciela, zwłaszcza tych, które mogą prowadzić lub prowadzą działania zaczepne. Wysokie tempo działań bojowych, szybkość przebiegu bitwy spotkaniowej nie pozwoli na skomplikowane przegrupowanie elementów ugrupowania związków taktycznych czy oddziałów. Dlatego ważnym wymaganie jest stosowanie manewru prostego, unikając zbędnych i skomplikowanych przesunięć wojsk, które pochłaniają czas i utrudniają współdziałanie oraz demaskują zamiar.

We współczesnych działaniach manewr w bitwie spotkaniowej prowadzi się uderzeniami jądrowymi, ogniem broni konwencjonalnej, wojskami, a także sprzętem i środkami materiałowymi. Główną uwagę należy poświęcać manewrowi uderzeniami jądrowymi, którego celem w bitwie spotkaniowej jest obezwładnienie lub zniszczenie takich obiektów nieprzyjaciela, których utrata zmieni w zasadniczy sposób stosunek sił na kierunku głównego uderzenia i zapewni siłom głównym swobodę dalszego manewru.

Manewr siłami i środkami w bitwie spotkaniowej jest prowadzony zarówno przed rozpoczęciem jak i w toku trwania bitwy. Najbardziej rozpoznańszymi rodzajami manewru w bitwie spotkaniowej jest obejście

i oskrzydlenie. Niekiedy jednak może okazać się bardzo celowe uderzenie od czoła, a zwłaszcza kiedy będzie niemożliwe wykonanie manewru obejścia lub oskrzydlenia.

Niejednokrotnie w toku bitwy spotkaniowej wyniknie konieczność zmiany kierunku uderzenia lub przeniesienia wysiłku na nowy kierunek. Manewr ten będzie pożądanym wówczas, gdy trzeba będzie uchronić wojska od uderzeń ogniowych nieprzyjaciela lub właściwie wykorzystać skutki własnych uderzeń ogniowych.

Przy wykonywaniu poszczególnych rodzajów manewru, zwłaszcza obejścia i oskrzydlenia, należy dążyć do ciągłego utrzymania styczności z nieprzyjacielem poprzez szybkie i głębokie wdzieranie się w głąb jego ugrupowania, co utrudni mu wykonanie skutecznych uderzeń ogniowych.

Ze względu na rozwój transportu powietrznego coraz większego znaczenia w bitwie spotkaniowej nabiera manewr wojsk drogą powietrzną.

W bitwie spotkaniowej prowadzonej w operacji zaczepnej wzdłuż wybrzeża morskiego, poważną rolę może odgrywać manewr drogą morską zarówno w celu wysadzenia desantów morskich, jak i przerzutu wojsk, zwłaszcza w warunkach powstania stref skażonych.

6. Manewr ogniem

Manewr ogniem jest to przeniesienie i kolejne ześrodkowanie ognia części lub całości posiadanych środków ogniowych na ważne cele i obiekty ugrupowania bojowego /operacyjnego/ nieprzyjaciela dla uzyskania przewagi ogniowej w określonym miejscu i czasie oraz zadania nieprzyjacielowi dużych strat, umożliwiających pomyślne prowadzenie działań bojowych przez własne wojska, często także dla okazania pomocy ogniowej sąsiednim związkom i oddziałom. Manewr ogniem wykonuje się przeważnie bez zmiany stanowisk ogniowych danych środków rażenia; powinien być zgrany z uderzeniami jądrowymi i działaniami ogólnowojskowymi. Wojska raketowe wykonują manewr uderzeniami rakiet^{14/}.

Manewr ogniem jest więc zawarty w możliwości przenoszenia ognia zarówno wzdłuż frontu, jak i w głąb z jednego celu, obiektu lub rubieży na drugi, jak już wspomniano, bez zmiany stanowisk ogniowych /startowych/. Manewr ogniem zapewnia we właściwym czasie zniszczenie nowo wykrytych celów, pozwala w krótkim czasie obezwładnić określone siły /zgrupowania/ nieprzyjaciela przed frontem własnych wojsk i tym samym szybko zmienić lub utrzymać osiągnięty stosunek sił bez wprowadzania do walki /bitwy/

14/ Manewr uderzeniami rakiet, jest to przenoszenie pojedynczych lub grupowych uderzeń rakietami z ładunkiem jądrowym, zwykłym lub specjalnym z jednego kierunku na drugi w celu rażenia najważniejszych obiektów /celów/ nieprzyjaciela.

dodatkowych sił. Taka możliwość jest szczególnie realna podczas dokonywania manewru uderzeniami jądrowymi. Zwiększenie roli manewru ogniem uwarunkowane jest i tym, że jego dokonanie we właściwym czasie daje możliwość uprzedzenia nieprzyjaciela w ogniowym oddziaływaniu na nasze wojska, co w określonych warunkach może okazać się decydującym czynnikiem w osiągnięciu powodzenia.

Podstawą manewru ogniem i jego główną treścią we współczesnych operacjach będzie manewr uderzeniami jądrowymi, który mogą dokonywać wojska raketowe, artyleria dużej mocy i lotnictwo, a jego celem może być wykonanie zmasowanych, grupowych i pojedynczych uderzeń. Uderzenie zmasowane wykonuje się w celu zniszczenia lub skutecznego obezwładnienia głównych zgrupowań i obiektów nieprzyjaciela. Uderzenie tego rodzaju w sposób uzasadniony może zmienić sytuację taktyczno-operacyjną lub strategiczną na danym kierunku operacyjnym /strategicznym/ i zapewnić osiągnięcie zamierzonych celów. Manewr dla wykonania grupowych uderzeń jądrowych będzie polegał na równoczesnym wykonaniu kilku lub kilkunastu uderzeń jądrowych na jedno zgrupowanie lub obiekt o znaczeniu taktyczno-operacyjnym, na wykryte zgrupowanie napadu jądrowego, odwody i obiekty logistyczne nieprzyjaciela. Pojedyncze uderzenia jądrowe mogą być wykonywane na pojedyncze obiekty, równocześnie i kolejno na kilku różnych kierunkach.

Celem manewru "ogniem jądrowym" powinno być przede wszystkim zniszczenie naziemnych elementów systemów rozpoznawczo-uderzeniowych, środków napadu jądrowego i tych sił i środków wojsk nieprzyjaciela, które w danej sytuacji taktyczno-operacyjnej mogą uniemożliwić wykonanie postawionych zadań, przy czym manewr uderzeniami wojsk raketowych powinien być zgrany z uderzeniem lotnictwa, artylerii i działaniem wojsk lądowych oraz desantów powietrznych.

We współczesnych operacjach szczególnego znaczenia nabiera osłona własnych wojsk od uderzeń z powietrza, czułych elementów ugrupowania operacyjnego, jakimi są wojska raketowe, stanowiska dowodzenia, główne zgrupowania uderzeniowe, zwłaszcza podczas wchodzenia do bitwy i inne ważne obiekty. W związku z tym bardzo istotnym czynnikiem w tym względzie będzie manewr ogniem wojsk obrony przeciwlotniczej.

7. Manewr wojsk lotniczych

Szybko zmieniająca się sytuacja taktyczno-operacyjna wojsk lądowych oraz działanie sił powietrznych nieprzyjaciela będzie wymagać szerokiego manewru wojsk lotniczych.

Manewr lotniczy jest to przeniesienie działań bojowych oddziałów, związków taktycznych i związków wyższego szczebla z jednego kierunku

/obiektu/ na inny kierunek /obiekt/ w toku operacji. Manewr lotniczy może być taktyczny lub operacyjny. Taktyczny manewr lotniczy przeprowadza się w celu przeniesienia uderzenia lotniczego /ataku lotniczego/ z jednego obiektu /celu/ na inny, natomiast operacyjny manewr lotniczy może odbywać się w połączeniu z przebazowaniem oddziałów i związków lotniczych na nowe lotniska /manewr lotniskowy/ lub bez tego przebazowania. Może być wykonany z krótkotrwałym wykorzystaniem lotnisk położonych bliżej nowego kierunku operacyjnego, czyli z lądowaniem na obcych lotniskach w celu uzupełnienia materiałów pędnych, smarów i ładunków bojowych; po wykonaniu zadań samoloty powracają na lotniska macierzyste.

Ponadto manewrem lotniczym nazywamy zmianę kierunku, prędkości i wysokości lotu, zakończoną zajęciem dogodnego położenia wyjściowego samolotów, czy też grup samolotów w celu wykonania uderzeń /ataku/ na nieprzyjaciela /zwalczony obiekt/ albo uniknięcia uderzenia /ataku/ przeciwnika z powietrza lub uniknięcia /zmniejszenia skuteczności/ rażenia jego środków ogniowych z ziemi. Manewry lotnicze wykonywane są w lotach pojedynczych i w grupach bez ograniczeń liczby samolotów /w grupie czy grupach/.

W toku operacji wojska lotnicze szeroko również stosują manewr lotniskowy, który polega na zorganizowanym, wynikającym z zamiaru operacyjnego przegrupowaniu określonych sił lotniczych, związanym z przebazowaniem na inne lotniska oddziałów lotniczych i elementów zabezpieczających. Manewr lotniskowy ma na celu zapewnienie lotnictwu lepszych warunków do wykonania zadań bojowych i bezpieczeństwo lotów.

8. Manewr rodzajów wojsk, manewr tyłów oraz inne rodzaje manewru

We współczesnych operacjach szeroki manewr będą musiały stosować wojska radioelektroniczne. Jest to szczególny manewr, do którego należy zaliczyć manewr siłami i środkami walki radioelektronicznej, stosownie do sytuacji taktyczno-operacyjnej i zmian zachodzących w ugrupowaniu oraz sposobach działania nieprzyjaciela, a niekiedy tylko falami radioelektronicznymi. O podobnym, trudno wymiernym manewrze można mówić podczas psychologicznego oddziaływania na wojska nieprzyjaciela lub tylko na określone jego zgrupowania.

Szeroki manewr siłami i środkami będą musiały stosować wojska inżynieryjne, w zwłaszcza oddziałami zaporowymi, jednostkami pontonowymi, szczególnie podczas podejścia do szerokich przeszkód wodnych, wojskami inżynierijnymi ogólnego przeznaczenia podczas zabezpieczenia wprowadzenia do bitwy drugich rzutów, wprowadzania do działań operacyjnych grup manewrowych i odparcia kontrataków i przeciwuderzeń nieprzyjaciela w operacjach zaczepnych, a także podczas odparcia natarcia dużych zgrupowań

wojsk pancernych i zmechanizowanych nieprzyjaciela oraz wykonywania kontrataków i przeciwuderzeń w operacjach obronnych.

Podczas likwidacji skutków uderzeń jądrowych nieprzyjaciela szeroki manewr należy stosować siłami i środkami wojsk inżynieryjnych, wojsk chemicznych i wojsk łączności w celu odtworzenia zdolności bojowej i systemu dowodzenia porażonych wojsk.

W toku współczesnych operacji duże znaczenie będzie także posiadał manewr naziemnymi środkami obrony przeciwlotniczej, którego istotą jest zorganizowane przesunięcie stanowisk ogniowych /startowych/ pododdziałów wojsk obrony przeciwlotniczej, spowodowane zmianą położenia osłanianych wojsk /obiektów/, stworzenia dogodniejszych warunków niszczenia lotnictwa nieprzyjaciela lub uchylecia się spod jego uderzeń. Przesunięcia dokonuje się pojedynczymi bateriami /dywizjonami/ lub ich grupami, z tym że nie więcej na raz niż połową sił danego odwodu obrony przeciwlotniczej. Pododdziały wojsk obrony przeciwlotniczej zmieniając stanowiska ogniowe /startowe/ w osłonie tego samego obiektu stalego wykonują manewr taktyczny. Przerzucenie jednego lub kilku oddziałów wojsk obrony przeciwlotniczej na inny ważny kierunek działań /obiekt/ nazywany jest manewrem operacyjnym. W systemie obrony przeciwlotniczej wykonuje się również manewr ogniem i manewr zaporami rakiet przeciwlotniczych lub amunicją przeciwlotniczą.

Warunkiem powodzenia we współczesnych operacjach, jest nieprzerwane zabezpieczenie wojsk we wszystko, co jest niezbędne do życia i walki. Szeroko stosowany manewr ogólnowojskowy w toku operacji oraz możliwości nieprzyjaciela w zakresie niszczenia określonych środków materiałowych, technicznych oraz jednostek i urządzeń tyłowych wymagać będzie również szerokiego manewru tyłowego.

Manewr tyłowy jest to przemieszczenie sił i środków dokonywane dla: wzmocnienia wojsk pod względem materiałowym, technicznym i medycznym; wyprowadzenie tyłów z zagrożonego rejonu; zamaskowanie systemu bazowania wojsk. Manewr tyłowy zapewnia ciągłość zabezpieczenia materiałowego, materiałowo-technicznego i medycznego wojsk, prowadzących działania w szybkim tempie w gwałtownie zmieniających się sytuacjach, przy dużych zniszczeniach, oraz umożliwia zachowanie elastyczności bazowania i zaopatrzenia. Rozróżnia się manewr elementami ugrupowania tyłów; manewr środkami materiałowymi, środkami technicznymi i medycznymi oraz manewr środkami transportu.

Manewr środkami materiałowymi jest to przemieszczenie wzdłuż frontu lub przekazanie ich z jednego zgrupowania wojsk do drugiego, a także dostarczenie z tyłu do przodu dla najbardziej kompletnego uzupełnienia

/zabezpieczenia/ związków taktycznych i operacyjnych, działających na głównym kierunku. Wysoka skuteczność współczesnych środków rażenia, a zwłaszcza broni jądrowej, zapewnia wysoką wiarygodność znacznych strat, zarówno w środkach bojowych, jak i materiałowych. Często przypadkiem będzie, iż dostarczenie ich z odległych rejonów będzie związane z określonymi trudnościami z powodu zniszczeń, skażeń terenu itp. W tych warunkach decydującą rolę w zapewnieniu zdolności bojowej tych lub innych oddziałów, związków taktycznych i operacyjnych może odegrać terminowy i szybki manewr jednostkami tyłowego, technicznego i medycznego zabezpieczenia lub przekazania środków materiałowych z jednych organów tyłowych dla tych, które ich szczególnie potrzebują.

We współczesnych operacjach wystąpią również inne rodzaje manewru, które częściowo zostały już omówione w poprzednich punktach niniejszego skryptu, a mianowicie:

1/ Manewr przeciwjądrowy, który polega na skrytym wyprowadzeniu wojsk z rejonów zagrożonych uderzeniami jądrowymi nieprzyjaciela, zgodnie z zamiarem walki /operacji/ do strefy bezpiecznej, przy zachowaniu pełnej gotowości bojowej. Manewr przeciwjądrowy stanowi skuteczny środek wprowadzenia nieprzyjaciela w błąd, co do rzeczywistego rozmiaru własnych sił i środków walki.

2/ Manewr pozorny, którego istota polega na zorganizowanym ruchu wojsk lub środków walki, wykonaniu części sił przegrupowań, przemarszów lub przewozów wojskowych, stwarzających pozory realizacji innego manewru, niż jest zaplanowany lub wykonywany, bądź odciągający uwagę nieprzyjaciela od rzeczywistego manewru. Manewr pozorny może być wykonany w okresie przygotowania lub prowadzenia operacji /działań bojowych/.

3/ Manewr sprzętem, którego treścią jest przegrupowanie sprzętu wojskowego wzdłuż frontu lub z głębi, zgodnie z zamiarem walki /operacji/. Manewr sprzętem stosuje się w celu uzyskania na określonych kierunkach niezbędnej koncentracji środków walki lub sprzętu wojskowego dla wykonania określonych zadań ogniowych, bądź też sprawnego przeprowadzenia działań w konkretnym miejscu i czasie.

4/ Manewr jednostkami rezerwowymi, polega na przegrupowaniu jednostek rezerwowych i dowództw oddziałów, związków taktycznych oraz operacyjnych w celu uzupełnienia lub zamiany związków taktycznych lub operacyjnych, które poniosły znaczne straty, zwłaszcza od broni jądrowej.

x

x x

Jak wykazuje doświadczenie wojenne o powodzeniu manewru będzie w znacznej mierze decydował czas i sprawność jego wykonania. Każdy manewr po-

winien wynikać z głębokiej analizy celu operacji lub bitwy, oceny możliwości działania i przeciwdziałania nieprzyjaciela, warunków terenowych oraz czasu na jego przygotowanie i przeprowadzenie.

Należyście zaplanowany, dobrze zabezpieczony i sprawnie wykonany manewr powinien zapewnić: szybkie pokonanie ogromnych przestrzeni w stosunkowo krótkim czasie oraz maksymalne wykorzystanie skutków uderzeń ogniowych; uzyskanie zaskoczenia i wyprzedzenia nieprzyjaciela w działaniu przez narzucenie mu własnej woli i sposobów działania; uchwycenie i utrzymanie inicjatywy taktycznej, operacyjnej i strategicznej, w zależności od skali działania i operacji; uzyskanie w określonym miejscu i czasie niezbędnej przewagi nad nieprzyjacielem; zaskakujące dla nieprzyjaciela przejście od jednej do drugiej formy manewru, stosowanie do sytuacji; skuteczniejsze wykorzystanie możliwości taktyczno-operacyjnych wojsk; zapewnienie skuteczniejszej obrony przed bronią masowego rażenia.

W ten sposób, manewr we współczesnej operacji jest jednym z warunków osiągnięcia powodzenia, bowiem przenika on wszystkie rodzaje działań bojowych i pozwala z maksymalnym skutkiem wykorzystać współczesne środki walki oraz wysoką ruchliwość odwodów, związków taktycznych i operacyjnych, zadaje nieprzyjacielowi szkody ogniem w sposób kompleksowy i ustawia wojska własne w najbardziej dogodnym położeniu w stosunku do nieprzyjaciela, żeby niespodziewanym i zdecydowanym uderzeniem dokonać jego rozbicia.

W związku z permanentnym rozwojem uzbrojenia i techniki bojowej ciągle wzrastają możliwości wojsk w zakresie wykonania manewru. Dlatego ciągle gotowość do wykonania manewru, dążenie w każdej sprzyjającej sytuacji do jego wykonania w celu szybkiego rozbicia nieprzyjaciela powinno stać się główną zasadą działania dowódców i oficerów sztabu wszystkich szczebli. Pracę w zakresie przygotowania i przeprowadzenia manewru oraz dowodzenia związkami operacyjnymi i taktycznymi w toku jego realizacji należy rozpatrywać jako ciągły i twórczy proces. Jest on nierozwalnie związany z głęboką oceną rozwoju walki, bitwy i operacji, szybkim reagowaniem na zmiany w sytuacji od jego początku do zakończenia realizacji.

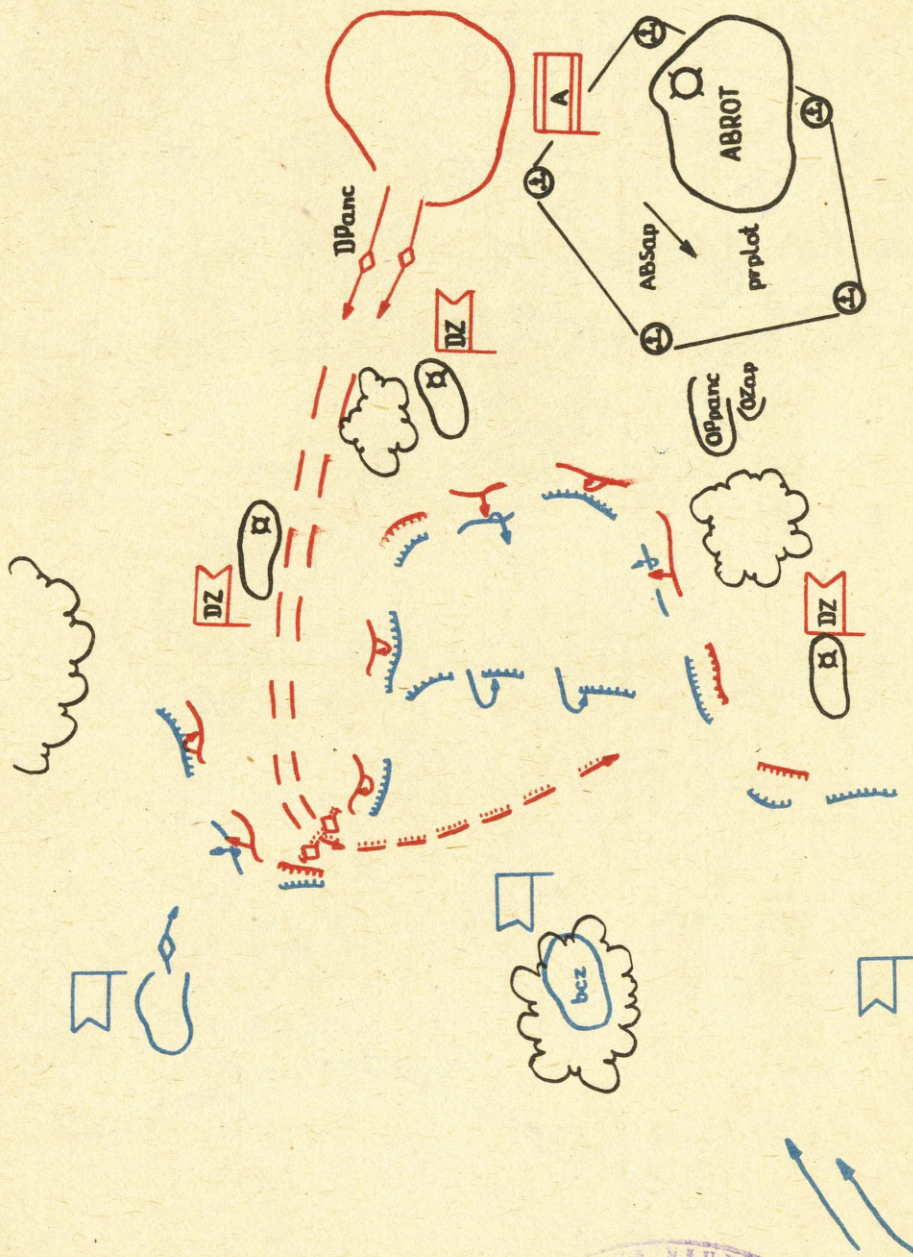
Literatura:

1. Gen. bryg. T. BEŁCZEWSKI "Przygotowanie i prowadzenie frontowej /armijnej/ operacji zaczepnej o koalicyjnym składzie", wydanie ASG WP, 1979 r., nr bibl. 0816.
2. Leksykon wiedzy wojskowej, wydawnictwo MON, 1979 r.
3. Płk prof. dr K. NOŻKO "Przygotowanie i prowadzenie operacji obronnej armii", podręcznik - wydanie ASG WP, 1980r., nr bibl. 01003.
4. Płk prof. dr K. NOŻKO "Operacja zaczepna armii", podręcznik - wydanie ASG WP, 1978 r., nr bibl. 0578.
5. Płk prof. dr K. NOŻKO "Organizacja i działanie operacyjnych grup manewrowych /OGM/ frontu i armii w operacjach zaczepnych", zeszyt nr 1/24/ dodatek, wydanie ASG WP, 1982 r., nr bibl. 01295.
6. Płk prof. dr K. NOŻKO "Założenia i zasady współczesnej sztuki operacyjnej" podręcznik - wydanie ASG WP, 1977 r., nr bibl. Pf 434.
7. Słownik podstawowych terminów wojskowych, wydawnictwo MON - Sztabu Generalnego 815/77.
8. Płk prof. dr nauk wojsk. N. K. SZYSZKIN "Manewr w walce ogólnowojskowej" Wojennaja Mysl nr 9., 1982 r.
9. L. VARVAROVSKY "Manewrowość", wydanie MON, 1962 r.

Wydrukowano w 50 egz.

Egz. nr 1-50 Bibl.Nauk.DZS
Wyk. płk Krasowski
ppłk Bodziony
Druk M.D.
Druk ASG WP nr pf 72/ pf 323/WW
Kor, H.W.

Przykład oskrzydlenia

Przykład połączenia oskrzydlenia z obejściem

